

# МАТЕМАТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ УСТАНОВИВШЕГОСЯ РЕЖИМА РАБОТЫ СИСТЕМЫ «ВЕНТИЛЬНО-ТРАНСФОРМАТОРНЫЙ ИНВЕРТОР – АСИНХРОННЫЙ ДВИГАТЕЛЬ»

Ставицкий В.Н., асистент,

Донецкий государственный технический университет

*Исследованы установившиеся процессы в оригинальной схеме автономного инвертора. Разработана математическая модель статического режима работы преобразователя.*

*Explored static processes in original scheme of autonomous inverter. It is developed the mathematical model of static mode of the converter operations.*

Одним из возможных способов улучшения эксплуатационных показателей существующих шахтных электровозов [1] является применение в качестве тягового привода переменного тока на основе асинхронных двигателей (АД), оснащенных соответствующим преобразователем напряжения. В качестве последнего может быть использован вентильно-трансформаторный инвертор (ВТИ) (рис.1), схема которого удовлетворяет основным требованиям, предъявляемым к системам регулирования скорости тягового привода и рудничному электрооборудованию. С целью выяснения степени влияния параметров преобразователя на тяговые свойства и энергетические характеристики привода разработана математическая модель электромеханических процессов в системе ВТИ-АД [2], позволяющая исследо-

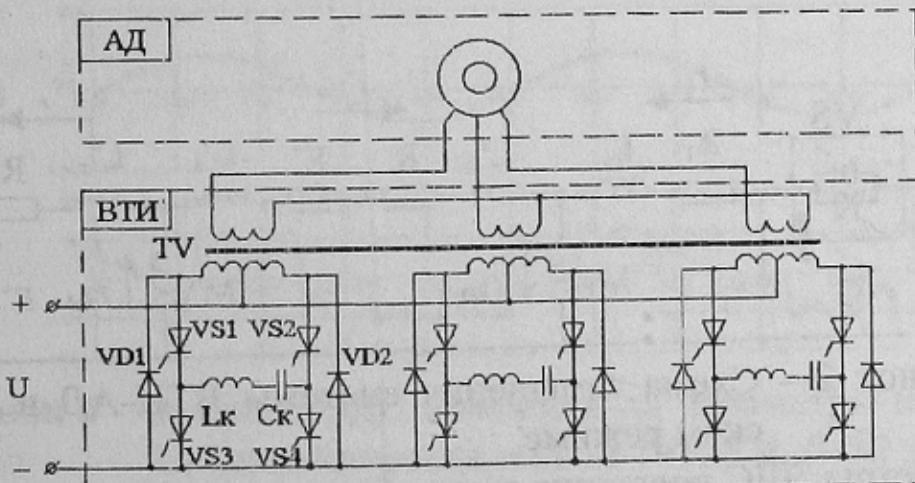


Рисунок 1 – Силовая схема привода

довати її динаміку. Дальнейшим її розвитком являється математичне описание установившихся процесів, яке може бути використано для визначення раціональних параметрів привода.

Переход від матрично-топологіческих характеристик до комплексними величинами дозволив отримати систему рівнянь (1), описуючу установившіся електромагнітні процеси в досліджуваній схемі.

$$\begin{cases} \dot{E}_1 = R_1 \cdot \dot{I}_1 + L_{1\sigma} \cdot p\dot{I}_1 + M_{12} \cdot p\dot{I}_{0T}, \\ 0 = (R_2 + R_s) \cdot \dot{I}'_{2s} + (L_{2\sigma} + L_{s\sigma}) \cdot p\dot{I}'_{2s} + M_{12} \cdot p\dot{I}'_{0T} + M_{sr} \cdot p\dot{I}'_{0d}, \\ 0 = R_r \cdot \dot{I}''_r + L_{r\sigma} \cdot p\dot{I}''_r + M_{sr} \cdot p\dot{I}''_{0d} + E''_{bp} \end{cases} \quad (1)$$

Приведені відношення описують три групи індуктивно-св'язаних контурів, визначаючи конфігурацію схеми заміщення системи ВТИ-АД (рис.2). Розв'язання системи рівнянь (1) відносительно входящих в неї токів дозволяє отримати залежності для статичного режиму роботи привода.

Величина  $E_1$ , входяща в склад рівнянь (1) та схеми заміщення, представляє собою вектор напруги, діючий на вході першичної обмотки інверторного трансформатора, та формуваного в результаті взаємодействія ЕДС джерела та ЕДС, обумовленої реакцією електромеханічної системи –  $E_{bp}$  (рис.3). Як відомо, дана ЕДС впливає на процеси в системах з полупровідниковими комутаторами [3]. Діаграмми, представлені на рис.3, підтверджують справедливість подібних припущень та відповідності системи ВТИ-АД: ЕДС вращення викликає зміну форми напруги на виході інвертора порівняно з режимом роботи на аналогічну навантажену RL-нагрузку.

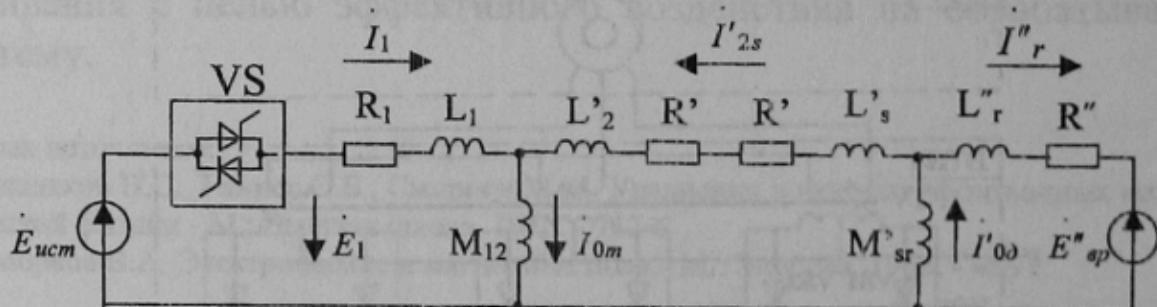


Рисунок 2 - Схема заміщення системи ВТИ-АД в статичному режимі

Параметри ЕДС вращення можуть бути визначені в результаті розв'язання системи рівнянь (1):

$$E_{\text{вр}}(t) = \sum_i E_{\text{вр}i}^{(i)} \cos(\omega_i^{(i)} t + \psi_{\text{вр}}^{(i)}), \quad (2)$$

$$E_{\text{вр}i}^{(i)} = \frac{\omega_r M_{12} M_{sr} R_r E_{1m}^{(i)}}{L_1 L_r (\sigma_t L_2 + \sigma_d L_s) \sqrt{\{\text{Re}(p_1)\}^2 + [\omega^{(i)} - \text{Im}(p_1)]^2} \{\text{Re}(p_2)\}^2 + [\omega^{(i)} - \text{Im}(p_2)]^2}}, \quad (3)$$

$$\psi_{\text{вр}}^{(i)} = \psi_1^{(i)} + \frac{\pi}{2} - \arg[\text{Re}(p_1) - j[\omega^{(i)} - \text{Im}(p_1)]] - \arg[\text{Re}(p_2) - j[\omega^{(i)} - \text{Im}(p_2)]] \quad (4)$$

где  $E_{\text{вр}i}^{(i)}$  - амплитуда  $i$ -ой гармоники ЭДС вращения;  $\psi_{\text{вр}}^{(i)}$  - фаза  $i$ -ой гармоники ЭДС вращения;  $E_{1m}^{(i)}$  - амплитуда  $i$ -ой гармоники,  $\psi_1^{(i)}$  - фаза  $i$ -ой гармоники напряжения на входе первичной обмотки трансформатора;  $\sigma_t$ ,  $\sigma_d$  - полные коэффициенты рассеяния трансформатора и АД;  $p_1$ ,  $p_2$  - корни характеристического уравнения системы (1).

Анализ результатов моделирования и полученных выше соотношений для ЭДС вращения позволяет сделать ряд выводов относительно взаимного влияния ЭДС вращения и остальных процессов в системе ВТИ-АД:

1. Сопоставление амплитуд гармонических составляющих ЭДС вращения свидетельствует о значительном преобладании первой гармоники, несмотря на сравнительно высокую амплитуду высших составляющих в спектре напряжения, действующего на входе инвертора (при  $E_{1m}^{(5)}/E_{1m}^{(1)}=0.43$ ,  $E_{\text{вр}5}^{(5)}/E_{\text{вр}1}^{(1)}=0.03$ ), что подтверждается диаграммами, полученными при моделировании (рис.3).

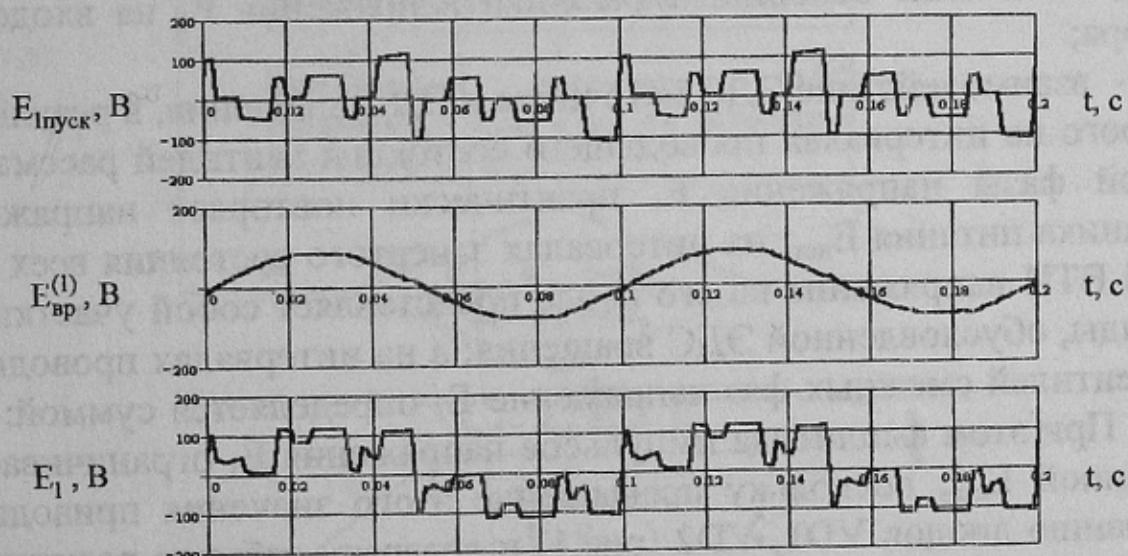


Рисунок 3 - Влияние ЭДС вращения на параметры напряжения  $E_1$  (динамическая модель  $f=10$  Гц,  $\beta=30$  эл.гр)

Даний факт позволяє при аналізі впливу ЕДС обертання на процеси в системі обмежитися розглядуванням лише її першої гармоніки:

$$E_{bp}(t) \approx E_{bpm}^{(1)} \cos(\omega^{(1)} t + \psi_{bp}^{(1)}) \quad (5)$$

2. Согласно схеми заміщення системи (рис.2) токи в ветвях системи определяються напруженням, представляючим собою результат взаємодействия величин  $E_1$  и  $E_{bp}$  (с участиом незначительного впливу паралельних ветвей намагнічування трансформатора і двигуна), що підтверджується характером змінення токів, отриманих при моделюванні (рис.3). Пренебрегаючи впливом цепей намагнічування трансформатора і двигуна, ток  $I_1$ , споживаний системою, може бути визначенний таким чином:

$$\dot{I}_1 \approx \frac{\dot{E}_1 + \dot{E}_{bp}}{\dot{Z}_{1\sigma} + \dot{Z}_{2\sigma} + \dot{Z}_{s\sigma} + \dot{Z}_{r\sigma}} \quad (6)$$

3. Основними факторами, які визначають характер процесів, що відбуваються в системі ВТИ-АД і, в частності, параметри ЕДС обертання, є:

- момент сопротивлення ( $M_c$ ) на валу АД, обумовлюючий частоту обертання ротора ( $\omega_r$ ):

$$M = \frac{1.5pE_{1m}^{(1)}M_{12}^2M_{sr}^2R_r(\omega - \omega_r)}{L_1^2L_r^2(\sigma_r L_2 + \sigma_d L_s)\{\operatorname{Re}(p_1)^2 + [\omega - \operatorname{Im}(p_1)]^2\}\{\operatorname{Re}(p_1)^2 + [\omega - \operatorname{Im}(p_1)]^2\}} \quad (7)$$

- інтервал проводимості триода ( $\beta$ ), визначаючий діюче значення основної гармоніки напруження  $E_1$  на вході інвертора;

- взаємодействіе ЕДС джерела та ЕДС обертання, в результаті якого на інтервалах проводящого состояння вентильових розглядуваних фаз напруження  $E_1$  практично повторяє напруження джерела живлення  $E_{ist}$ ; на інтервалах запертоого состояння всіх вентильових ВТИ напруження на їх вході представляє собою ділянки синусоїд, обумовленої ЕДС обертання; а на інтервалах проводимості вентильових смежних фаз напруження  $E_1$  визначається суммою:  $E_{ist}$  та  $E_{bp}$ . При цьому амплітуда імпульсів напруження  $E_1$  обмежується величиною  $E_{ist}$ , оскільки перевищення цього значення призводить до відкриття диодів VD1, VD2 (рис.1) і повернення залишку реактивної енергії в джерело. Таким чином, взаємодействіе ЕДС джерела та ЕДС обертання, в результаті якого формується напруження на вході ВТИ, має нелинейний характер.

Совместное действие данных факторов однозначно определяет модули и ориентацию векторов рабочих токов и напряжений в установившемся режиме относительно известных пусковых значений. На основании описанных зависимостей составлен алгоритм, позволяющий определить установившиеся параметры напряжения  $E_1$  и ЭДС  $E_b$  (рис.4).

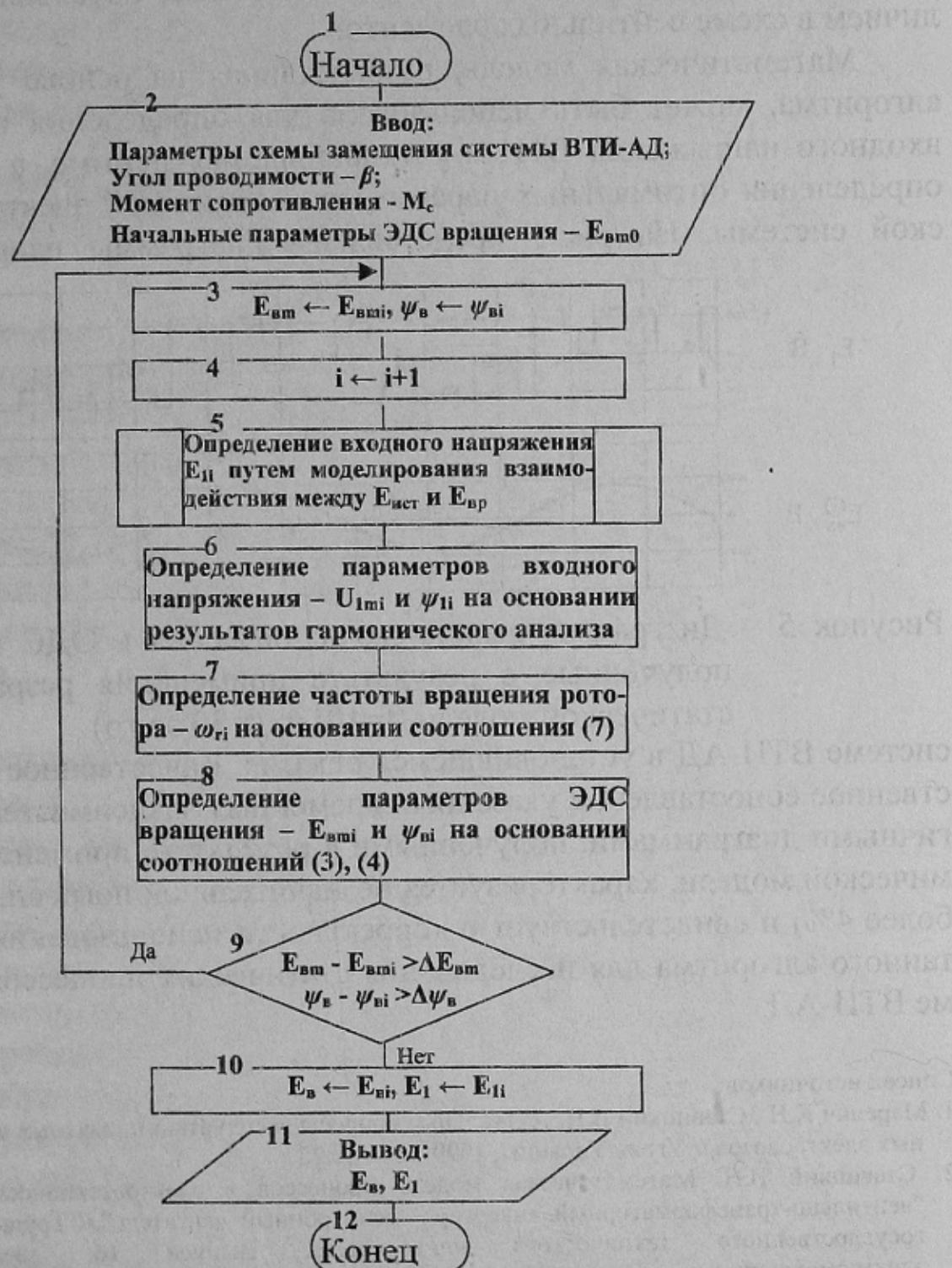


Рисунок 4 - Блок-схема алгоритма моделирования параметров напряжений в системе ВТИ-АД в установившемся режиме

Даний алгоритм, описуючий процес формування ЕДС вращення і входного напряження, реалізований з допомогою комп'ютерних засобів системи математичних обчислень MathCAD 7.0 PRO. Представленна математична модель відрізняється від відомих урахуванням впливу на процес формування напруженостей та струмів ЕДС вращення приводного АД, а також урахуванням нелинейного характера взаємодействія ЕДС вращення та джерела, обумовленого наявністю в схемі вентильних елементів.

Математична модель, розробленна на основі вказаного алгоритму, може бути використана для визначення параметрів входного напряження ВТИ в установившомуся режимі, а також для визначення оптимальних параметрів дослідуваної електротехнічної системи. На рис.5 представлені діаграми напруженостей в

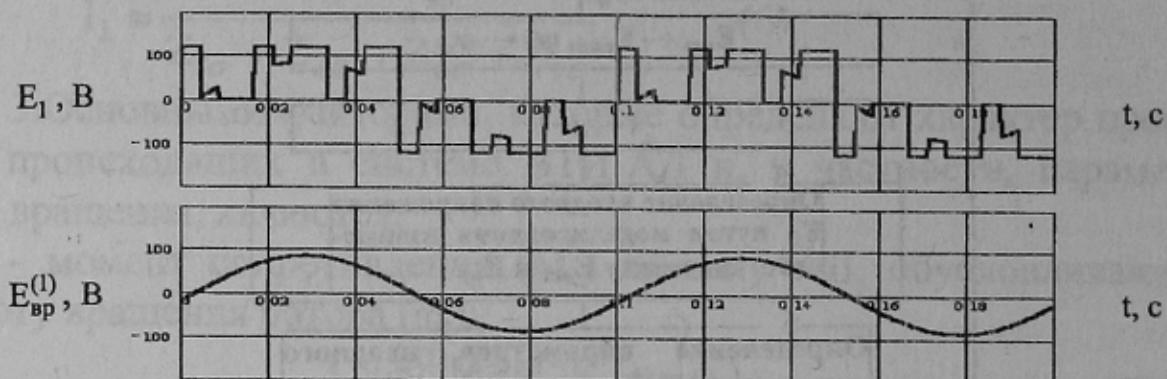


Рисунок 5 – Діаграмми вихідного напруження та ЕДС вращення, отримані в результаті застосування розробленої статичної моделі ( $f=10\text{ Гц}$ ,  $\beta=30$  ел.гр)

системі ВТИ-АД в установившомуся режимі. Качественное и количественное сопоставление указанных временных зависимостей с аналогичными диаграммами, полученными в результате применения динамической модели, характеризуется незначительной погрешностью (не более 4%) и свидетельствует о корректности использования разработанного алгоритма для исследования статических процессов в системе ВТИ-АД.

#### Список джерел:

1. Маренич К.Н., Ставицкий В.Н. Актуальні питання експлуатації шахтних акумуляторних електровозів // Уголь України, 1999, №6. – с.25.
2. Ставицкий В.Н. Математична модель процесів в електротехнічній системі “вентильно-трансформаторний інвертор – асинхронний двигун”.// Труды Донецкого государственного технического университета. Выпуск 16, серия горно-электромеханическая – Донецк: ДонГТУ, 2000. – с.263-271.
3. Маренич К.Н. Асинхронний електропривод горних машин з тиристорними комутаторами. Донецк: ДонГТУ, 1997. – 64 с.